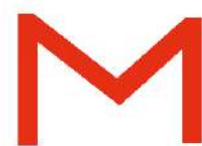

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΚΑΤΟ ΕΒΔΟΜΟ
2025 / 1

ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΕΙΔΙΚΟ ΤΕΥΧΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΛΕΝΙΝ

Αλέξανδρος Χρύσης
Δημήτρης Καλτσώνης
Γιάννης Μηλιός
Αιμιλία Βήλου
Γιάννης Κοκοσαλάκης
Παναγιώτης Σωτήρης
Στάθης Ψύλλος

**ΕΙΣΑΓΩΓΗ-ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΚΟΣΑΛΑΚΗΣ**

ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΚΡΙΣΗ

Εξαμηνιαία Επιστημονική Επιθεώρηση

Συντακτική επιτροπή: Ελένη Βλάχου, Χριστίνα Δημακοπούλου, Θοδωρής Δημητράκος, Γιάννης Κοζάτσας, Αγγελική Πούλου, Νίκος Φωλίνας, Μαρία Χολέβα.

Επιστημονικοί Συνεργάτες: Δημήτρης Αναστασίου, Άρις Αραγεώργης (1961-2018), Γιώργος Βελεγράκης, Θανάσης Γκιούρας, Reinhard Jung, Δημήτρης Καλτσώνης, Έλενα Μαμουλάκη, Γιώργος Μανιάτης (1949-2023), Ευγένιος Δ. Ματθιόπουλος, Σταύρος Μαυρουδέας, Γιώργος Μιχαηλίδης, Παντελής Μπάγκος, Αριστείδης Μπαλτάς, Ευγενία Μυλωνάκη, Χριστίνα Νομικού, Νίκος Παπαδάτος, Ντορίνα Παπαναστασίου, Κώστας Πασσάς, Γιώργος Πλειός, Σπύρος Σακελλαρόπουλος, Σωτήρης Σκανδάλης, Σταύρος Σταυρίδης, Κώστας Στεργιόπουλος, Simona Todaro, Τέλης Τύμπας, Γιώργος Φαράκλας, Γιώργος Φουρτούνης, Αλέξανδρος Χρύσης, Στάθης Ψύλλος.

Επικοινωνία: www.e-krisi.gr

Υπεύθυνος επικοινωνίας: Γεράσιμος Χολέβας

Σχεδιασμός κειμένου: Γιώργος Δ. Ματθιόπουλος

Σελιδοποίηση: Νεκτάριος Στεργιόπουλος

Παραγωγή: Μοτίβο Α.Ε.

Σχεδίαση ιστοσελίδας: Γιάννης Σακελλαρίου, Αποστόλης Κυριάκος

Τιμή τεύχους: 9 ευρώ

Ετήσια συνδρομή (ιδιώτες): 15 ευρώ

Ετήσια συνδρομή (ιδρύματα): 20 ευρώ

Κεντρική διάθεση: Εκδόσεις Τόπος

Μεθώνης 71Α, 10683 Αθήνα, τηλ. 2108222835, info@motibo.com

Τεύχος 17 – 2025/1

Εικόνα εξωφύλλου: Τάσος Αναστασίου. Δημοσιεύτηκε στην *Αυγή* το 2019.

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση μέρους ή όλου του έργου, καθώς και η αναπαραγωγή ή μετάδοσή του με οποιοδήποτε οπτικοακουστικό, γραπτό ή άλλο μέσο χωρίς την έγγραφη άδεια του εκδότη ή του συγγραφέα.

Περιεχόμενα

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΚΟΣΑΛΑΚΗΣ

Εισαγωγικό σημείωμα 5

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΧΡΥΣΗΣ

Λένιν. Για το κράτος και την επανάσταση. Το άλυτο αίνιγμα μιας
αντιστικτικής σύνθεσης. Μικρή μελέτη σε τέσσερεις πράξεις 11

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΛΤΣΩΝΗΣ

Η λενινιστική θεωρία και το εθνικό ζήτημα σήμερα 37

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΗΛΙΟΣ

Ο Λένιν ως θεωρητικός του καπιταλισμού 47

ΑΙΜΙΛΙΑ ΒΗΛΟΥ

Let's get this party started.

Ο Λένιν για το Κόμμα: το Κόμμα Νέου Τύπου σήμερα 59

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΚΟΣΑΛΑΚΗΣ

Κόμμα, κράτος και προλεταριακή δικτατορία στο μεταίχμιο θεωρίας
και πράξης: Τα Άμεσα Καθήκοντα της Σοβιετικής Εξουσίας
σαν προγραμματικό κείμενο 81

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΣΩΤΗΡΗΣ

Λένιν: πολιτική και φιλοσοφία 105

ΣΤΑΘΗΣ ΨΥΛΛΟΣ

Περί της (φιλοσοφικής) διαμάχης στις γραμμές μπολσεβίκων
την πρώτη δεκαετία του εικοστού αιώνα: σκέψεις
για το «Υλισμός και Εμπειριοκριτικισμός» του Λένιν 139

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΚΟΣΑΛΑΚΗΣ

Εισαγωγικό σημείωμα

Ποιος ενδιαφέρεται σήμερα για τον Λένιν; Σε άρθρο που δημοσιεύτηκε εκατό χρόνια μετά την Οκτωβριανή Επανάσταση στο κύριο μέσο του σύγχρονου ακαδημαϊκού μαρξισμού, το περιοδικό *Historical Materialism*, ο Αμερικανός ιστορικός Πωλ Λε Μπλανκ (Paul Joseph Le Blanc) έκανε λόγο για το «αναπτυσσόμενο πεδίο των Λενινικών Μελετών» (the growing field of Lenin Studies) ως απότοκο των πολυποίκιλων κρίσεων και αγώνων των καιρών μας (Le Blanc 2017). Η εκτίμηση αυτή ήταν μάλλον αισιόδοξη, καθώς η μελέτη της ζωής και του έργου του Λένιν δεν φαίνεται να έχει κάνει ιδιαίτερος αξιοσημείωτα βήματα από τότε. Μια απλή αναζήτηση στο αρχείο του ίδιου του *Historical Materialism*, ή σε μια μηχανή όπως το Google-Μελετητής, δεν οδηγεί σε σχεδόν κανένα πρωτότυπο έργο που αφορά τον μπολσεβίκο ηγέτη με ημερομηνία δημοσίευσης μετά το 2017. Οι περισσότερες μεταψυχροπολεμικές μελέτες που πραγματεύονται κάποια πτυχή της ζωής του Λένιν εκδόθηκαν στις πρώτες δύο δεκαετίες μετά τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης (ΕΣΣΔ). Εντάσσονται επομένως πιο εύκολα στο γενικότερο ρεύμα της σύγχρονης ιστοριογραφίας σχετικά με τη Ρωσική Επανάσταση και την ΕΣΣΔ, αφετηρία του οποίου δεν ήταν κάποια συγκεκριμένη πολιτική δέσμευση, αλλά η πρωτοφανής τότε αύξηση της διαθεσιμότητας ανεξερευνήτων πρωτογενών πηγών μετά το –μερικό– άνοιγμα των σοβιετικών αρχείων (Κοκοσαλάκης 2017· Σκαλιδάκης 2017). Άσχετα λοιπόν με την αξία που μπορεί να έχει η σκέψη και η δράση του Λένιν για σύγχρονα πολιτικά εγχειρήματα, το ενδιαφέρον για αυτόν φαίνεται να είναι περιορισμένο.

Εξαίρεση σε αυτή την τάση αποτέλεσε η εκατονταετηρίδα του θανάτου του Λένιν το 2024. Με αφορμή την επέτειο εκδόθηκε ένας σεβαστός αριθμός αποτιμητικού χαρακτήρα έργων από ερευνητές και δημοσιολόγους που είχαν ήδη συμβάλει στην εμπεριστατωμένη εξέταση του λενινικού έργου (ενδεικτικά βλ. Ali 2024· Le Blanc 2023· Read 2024), ενώ πολιτικοί φορείς και δίκτυα επιστημόνων με αναφορές στον μαρξισμό διοργάνωσαν μεγάλο αριθμό εκδηλώσεων με στόχο την προβολή και την αναψηλάφηση της πολιτικής συμβολής του μεγάλου επαναστάτη. Η *Κρίση* συμμετείχε σε αυτό το διεθνές ρεύμα διοργανώνοντας –σε συνεργασία με το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας του Παντείου Πανεπιστημίου– επιστημονική ημερίδα αφιερωμένη στον Λένιν. Η πρωτοτυπία της πρωτοβουλίας της *Κρίσης* συνίσταται στο ότι οι ομιλητές δεν κλήθηκαν να τοποθετηθούν με την ιδιότητα του ενεργού πολιτικού υποκειμένου ή του ειδικού λενινολόγου, αλλά με την επιστημονική τους ιδιότητα

ως ειδικοί σε κάποιο από τα πολλά γνωστικά πεδία που άγγιξε το πολυσχιδές έργο του Λένιν. Εάν ένα από τα χαρακτηριστικότερα γνωρίσματα του Λένιν ως ιστορικής προσωπικότητας είναι αυτό του πολυμαθούς, διανοούμενου επαναστάτη, που χαράσσει πολιτική πορεία μέσω της διεξοδικής, «συγκεκριμένης ανάλυσης της συγκεκριμένης κατάστασης», τότε το να εξετάσουμε το πώς στέκουν οι παρεμβάσεις του από τη σκοπιά της σύγχρονης, ενεργής επιστήμης, είναι σίγουρα ένας καλός τρόπος για να κρίνουμε αν θα έπρεπε να μας ενδιαφέρει ακόμα, και αν παραμένει, όπως στον στίχο του Μαγιακόβσκι, πιο ζωντανός από τους ζωντανούς.

Το παρόν τεύχος αποτελεί την έντυπη εκδοχή αυτής της ημερίδας. Δημοσιεύει τα υλικά της είτε ως επιμελημένα –από τη Συντακτική Επιτροπή και τους/ις ομιλητές/τριες– κείμενα ομιλίας, είτε ως ολοκληρωμένα επιστημονικά άρθρα. Η επιλογή της μορφής και της έκτασης των κειμένων αφέθηκε στους συγγραφείς. Τα κείμενα εμφανίζονται με την ίδια σειρά που έγιναν οι ομιλίες στην ημερίδα. Στο πρώτο κείμενο, ο Αλέξανδρος Χρύσης προσφέρει μια αποτίμηση του *Κράτος και Επανάσταση* ως κλασσικού πια κειμένου πολιτικής θεωρίας. Υποστηρίζει πως οι συνθήκες μελέτης και συγγραφής αυτής της μπροσούρας, με τον Λένιν εξόριστο ή/και διωκόμενο ενώ ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος σοβούσε, προσδίδουν στο έργο μια ιδιαίτερη αξία ως μνημείο του μαρξιστικού ιδεώδους της ενότητας θεωρίας και πράξης. Ως προς το περιεχόμενό του, ο Χρύσης εκτιμά πως το *Κράτος και Επανάσταση* επιχείρησε μια, τελικά ατελέσφορη, σύνθεση του βαθιά δημοκρατικού οράματος του κομμουνισμού με τις ουσιαστικά δικτατορικές επιταγές της ασφάλειας του κράτους και του σύγχρονου καταμερισμού εργασίας. Ωστόσο, ο Χρύσης υποστηρίζει πως το *Κράτος και Επανάσταση* συνεχίζει να είναι θεωρητικά γόνιμο σημείο εκκίνησης, εφόσον το πρόβλημα σύνθεσης συμμετοχής και διοίκησης που διέγινωσεν παραμένει ανεπίλυτο.

Στη συνέχεια, ο Δημήτρης Καλτσώνης αξιολογεί την αξία της λενινικής θεώρησης για την αυτοδιάθεση των εθνών στην εποχή μας. Ένα από τα πιο εκρηκτικά προβλήματα των αρχών του 20ού αιώνα, το εθνικό ζήτημα συνεχίζει να διαμορφώνει τη σύγχρονη διεθνή πολιτική πραγματικότητα, όχι μόνο μέσα από περιπτώσεις βάνανυσης καταπίεσης και εκμετάλλευσης, όπως αυτή της εξελισσόμενης γενοκτονίας των Παλαιστινίων, αλλά και μέσα από τις ηπιότερες εκφάνσεις του, όπως στις περιπτώσεις των, κοινοβουλευτικού προσανατολισμού, εθνικών κινημάτων σε Σκωτία και Βαλлонία. Ο Καλτσώνης υποστηρίζει ότι οι παρατηρήσεις του Λένιν για τα ελατήρια και τις προοπτικές των εθνικών κινημάτων παραμένουν ιδιαίτερα διαφωτιστικές, περισσότερο από έναν αιώνα μετά τη διατύπωσή τους.

Στρέφοντας την προσοχή μας στις οικονομικές μελέτες του Λένιν σχετικά με την ανάπτυξη του καπιταλισμού στη Ρωσία και την επεξεργασία από μέρους του της έννοιας του ιμπεριαλισμού που εισήγαγε ο Τζον Χόμπσον (John Atkinson Hobson), ο Γιάννης Μηλιός αποτιμά τη συμβολή του στην πολιτική οικονομία, υπό το πρίσμα της εξέλιξης του καπιταλισμού στη διάρκεια του 20ού αιώνα. Εκτιμά πως η προσήλωση του Λένιν στον πυρήνα της μαρξικής οικονομικής θεωρίας, τον νόμο της αξίας, του επέτρεψε τη γόνιμη εφαρμογή της για την ερμηνεία νέων οικονομικών φαινομένων, χωρίς να πέφτει στο σφάλμα της υπερεκτίμησης κάποιων επί μέρους πτυχών τους. Υπό αυτή την έννοια, οι επεξεργασίες του Λένιν διατηρούν την αξία τους απέναντι σε θεωρητικά σχήματα που προτάσσουν την χρηματοικοποίηση ή τις σχέσεις εξάρτησης μεταξύ χωρών ως κύρια χαρακτηριστικά του καπιταλισμού της εποχής μας.

Υπό το πρίσμα της σύγχρονης πολιτικής επιστήμης, η Αιμιλία Βήλου εξετάζει την επιδραστικότερη πολιτική παρακαταθήκη του Λένιν, τη θεωρητική σύλληψη και πρακτική οργάνωση του Κόμματος Νέου Τύπου (ΚΝΤ). Κατά τη Βήλου, βασικός στόχος του ΚΝΤ είναι η διασφάλιση του επαναστατικού στόχου της κατάληψης της εξουσίας, αποτρέποντας τον κίνδυνο της μετατροπής του Κόμματος σε απλό εκλογικό μηχανισμό και επομένως εξάρτημα του κράτους. Η Βήλου υποστηρίζει ότι, δεδομένου ότι η κρίση του κομματικού φαινομένου που παρατηρείται από τη δεκαετία του '70 και μετά είναι εν πολλοίς απόρροια αυτής ακριβώς της διαδικασίας ενσωμάτωσης, το ΚΝΤ παραμένει επίκαιρο ως μορφή πολιτικής οργάνωσης.

Ο Γιάννης Κοκοσαλάκης επανέρχεται στις θεωρητικές επεξεργασίες του Λένιν για το κομμουνιστικό κόμμα, επικεντρώνοντας όμως στην περίοδο μετά την κατάληψη της εξουσίας. Επιχειρηματολογώντας κυρίως πάνω στη βάση των *Άμεσων Καθηκόντων της Σοβιετικής Εξουσίας*, ο Κοκοσαλάκης υποστηρίζει ότι η θεσμική συγκρότηση της Σοβιετικής Ένωσης, με τον συνταγματικά κατοχυρωμένο καθοδηγητικό ρόλο του κόμματος, δεν μπορεί να ερμηνευθεί απλά ως εκτροπή από τους στόχους της επανάστασης, αλλά ενυπήρχε ήδη στις πρώτες μετεπαναστατικές θεωρητικές επεξεργασίες του Λένιν. Όπως δείχνει η σύγχρονη ιστοριογραφία, οι αρχές συγκρότησης και λειτουργίας κράτους και κόμματος που ο Λένιν διατύπωσε σε πρωτόλεια μορφή την επαύριο της Οκτωβριανής Επανάστασης, καθόρισαν την εξέλιξη της δημόσιας διοίκησης στη Σοβιετική Ένωση μέχρι την διάλυσή της.

Τα δύο τελευταία κείμενα του αφιερώματος καταπιάνονται με μια λιγότερο γνωστή στο ευρύ κοινό πτυχή του έργου του Λένιν, δηλαδή την αναμέτρησή του με τα φιλοσοφικά ρεύματα της εποχής του αλλά και τον αναστοχασμό

των εγγελιανών καταβολών του μαρξισμού. Το άρθρο του Παναγιώτη Σωτήρη αναδεικνύει τα πολιτικά κίνητρα της ενασχόλησης του Λένιν με τη φιλοσοφία, εστιάζοντας στο ουσιαστικό για αυτόν διακύβευμα της υπεράσπισης της ύπαρξης της αντικειμενικής πραγματικότητας ως προϋπόθεσης για την γνωσιμότητα αυτής και τη δυνατότητα ριζικού μετασχηματισμού της. Ο Σωτήρης υποστηρίζει ωστόσο ότι οι φιλοσοφικές τοποθετήσεις του Λένιν δεν είναι εργαλειακού τύπου. Αντίθετα χαρακτηρίζονται από εσωτερική συνοχή που συνίσταται στην προσπάθεια του Λένιν να εξοπλίζει το εργατικό κίνημα με μια φιλοσοφική στάση που ο Σωτήρης αποκαλεί στρατευμένη διανοητικότητα.

Κλείνοντας το τεύχος, ο Στάθης Ψύλλος προσφέρει μια κριτική αποτίμηση του –πρώιμου– φιλοσοφικού έργου του Λένιν από τη σκοπιά της σύγχρονης φιλοσοφίας της επιστήμης. Ο Ψύλλος θεωρεί ότι η απόπειρα του Λένιν να αρθρώσει φιλοσοφικό λόγο στο έργο του *Υλισμός και Εμπειριοκριτικισμός* αποτυγχάνει τόσο λόγω της ελλιπούς φιλοσοφικής του παιδείας, που τον οδήγησαν σε τεχνικά λάθη ως προς την επιχειρηματολογία του, όσο και της σχετικά περιορισμένης ενημέρωσής του για τα συγκεκριμένα ζητήματα στα οποία τοποθετήθηκε, που τον οδήγησαν σε λάθη περιεχομένου. Από φιλοσοφική άποψη, η αξία του συγκεκριμένου έργου είναι κατά τον Ψύλλο πολύ περιορισμένη. Το *Υλισμός και Εμπειριοκριτικισμός* παρουσιάζει ωστόσο ιστορικό ενδιαφέρον ως μια –έστω φιλοσοφικά αδέξια– πολιτική υπεράσπιση του επιστημονικού ρεαλισμού.

Βιβλιογραφία

- Κοκοσαλάκης Γ. 2017. «Από την κοινωνική ιστορία στον εμπειρικό κατακερματισμό: η ιστοριογραφία της Ρωσικής Επανάστασης στη μετασοβιετική εποχή», *Τα Ιστορικά* 66: 35–55.
- Σκαλιδάκης Γ. 2017. «Σκέψεις για την ιστοριογραφία της ρωσικής επανάστασης: από την κοινωνική στη νέα πολιτική ιστορία», *Κρίση* 2: 115–129.
- Ali T. 2024. *The Lenin Scenario*. Λονδίνο: Verso.
- Le Blanc P. 2023. *Lenin. Responding to Catastrophe, Forging Revolution*. Λονδίνο: Pluto Press.
- Le Blanc P. 2017. “Lenin Studies: Method and Organisation”, *Historical Materialism* 25(4): 105-138. <https://doi.org/10.1163/1569206X-12341535>
- Read C. 2024. *Lenin Lives?* Οξφόρδη: Oxford University Press.

Στα ελληνικά η λέξη «κρίση» συμπεκνώνει τουλάχιστον δύο μεγάλες κατηγορίες νοημάτων. Αφενός, παραπέμπει στις έννοιες της απόφασης, της άποψης ή της γνώμης και, σε στενή συνάφεια με αυτές, στις έννοιες της κριτικής, της αξιολόγησης και της δίκης. Έτσι κάποιος/ου η «κρίση» μπορεί, παραδείγματος χάρη, να επηρεαστεί από την υπερβολική χρήση αλκοόλ· οι δικαστικοί, οι δημόσιοι υπάλληλοι αλλά και τα επιστημονικά άρθρα περνάνε από «κρίση». Αφετέρου, παραπέμπει στις καταστάσεις εκείνες, στις οποίες η αναπαραγωγή της προηγούμενης, της κανονικής ή ομαλής συνθήκης είναι δύσκολη ή αδύνατη. Έτσι, για παράδειγμα, κάνουμε λόγο για «κρίση» άσθματος όταν το αναπνευστικό σύστημα δεν λειτουργεί κανονικά ή για οικονομική «κρίση» όταν το οικονομικό σύστημα δεν αναπαράγει ομαλά τον εαυτό του.

Η πρώτη σημασία προκύπτει από το αρχαιοελληνικό ρήμα «κρίνω», το οποίο αρχικά σήμαινε «διαχωρίζω», αλλά αρκετά νωρίς (στα ομηρικά χρόνια), επίσης, «αποφασίζω». Η δεύτερη σημασία, η οποία είναι και μεταφορική, προκύπτει –σύμφωνα με τους περισσότερους λεξικογράφους– ως μεταφραστικό δάνειο ή αντιδάνειο από τα λατινικά ή τις λατινογενείς γλώσσες. Η «κρίση» έγινε crisis (λατ., αγγλ. & ισπ.), crise (γαλλ.) και crisi (ιταλ.) και κατόπιν «κρίση». Με αυτό τον τρόπο, ενώ τα λατινικά, οι λατινογενείς γλώσσες και τα αγγλικά έχουν δύο όρους για να αποτυπώνουν τις δύο διαφορετικές οικογένειες σημασιών (iudicium, judgement, jugement, juicio, giudizio για την «κρίση» και crisis, crise, crisi για την «κρίση»), τα ελληνικά περιορίζονται σε μία και μόνη λέξη, την *κρίση*.

Κατά ενδιαφέροντα τρόπο, ήδη από τα αρχαία ελληνικά, μπορούμε να ανιχνεύσουμε κάποιες χρήσεις της λέξης, οι οποίες συμπεκνώνουν και τις δύο σημασίες. Έτσι, η «κρίσις» μπορεί να σημαίνει το κρίσιμο σημείο μιας αρρώστιας, το σημείο όπου “αποφασίζεται” η τύχη της ζωής του ασθενούς. Επίσης, κατά ενδιαφέροντα τρόπο, η φιλοσοφία, σε ανεξάρτητους μεταξύ τους κλάδους, έχει φέρει κοντά τις δύο σημασίες, οι οποίες συμπεκνώνονται στη μία και μοναδική ελληνική λέξη. Για παράδειγμα, στη φιλοσοφία και την ιστοριογραφία της επιστήμης η κρίση σηματοδοτεί μια κατάσταση, κατά την οποία το κυρίαρχο Παράδειγμα αδυνατεί να αναπαραγάγει ομαλά την κυριαρχία του εξαιτίας μιας πλειάδας εμπειρικών ανωμαλιών. Η κατάσταση αυτή, παράλληλα, ωθεί στην όξυνση της κριτικής και στην ανάληψη μιας σειράς αποφάσεων ή αξιολογήσεων, οι οποίες δεν ήταν διαθέσιμες στο παρελθόν. Αντίστοιχα, αλλά με αρκετές διαφορές, στον χώρο της πρακτικής φιλοσοφίας, η έννοια της κρίσης σηματοδοτεί την απουσία εγκαθιδρυμένων κριτηρίων για την ανάληψη και τη νοηματοδότηση μιας πράξης – κατάσταση η οποία αναγκαία ωθεί στην κριτική και την απόφαση.

Μοιάζει, λοιπόν, η κρίση όντως «να γεννά ευκαιρίες», όχι όμως αυτές που εννοούν οι επιτήδριοι της αναπαραγωγής της υπάρχουσας κατάστασης. Η “κρίση” επισύρει ‘κρίση’. *Κρίση* λοιπόν...